CZU: 341.3:327.5 **https://doi.org/10.59295/rpijn2025.102**

DOMENIUL DE APLICARE A DREPTULUI CONFLICTELOR ARMATE ÎN CONTEXTUL INTERZICERII RECURGERII LA FORȚĂ ÎN RELAȚIILE INTERNAȚIONALE

ZAHARIA Virginia,
Universitatea de Stat din Moldova,
Universitatea Cooperatist-Comercială din Moldova,
doctor în drept, conferențiar universitar,
ORCID: 0000-0002-4822-026X

SUMMARY

This scientific investigation explores the scope of the law of armed conflicts in the context of the prohibition of the use of force in international relations and examines the interaction between international legal norms governing armed conflicts and the principle of the prohibition of force. The primary aim of the article is to analyze and clarify how international legal norms related to armed conflicts apply and interact with the principle of the prohibition of force in international relations.

The main objectives of the paper are to identify and explain the legal foundations of the law of armed conflicts, to assess their compatibility with the norms prohibiting the use of force, and to analyze recent cases to illustrate practical application. The research methods utilized include the legal analysis of international texts, such as the United Nations Charter and the Geneva Conventions, the analysis and evaluation of relevant scholarly literature on the subject, and the expert opinions in international law. These methods enable a detailed assessment of how the law of armed conflicts is applied in the context of the prohibition of the use of force.

The main results obtained reveal that, despite the general prohibition on the use of force, the law of armed conflicts remains essential for protecting individuals and limiting suffering during conflicts. The study highlights the need for more effective harmonization of legal norms to address contemporary challenges and ensure respect for human rights in conflict situations. This paper underscores the importance of continuing international efforts to strengthen legal regimes governing armed conflicts and to prevent the unlawful use of force in international relations.

Keywords: conflicts, law, force, international, protection.

Dreptul conflictelor armate, cunoscut și sub denumirea de drept umanitar internațional, este o ramură a dreptului internațional public care reglementează conduita conflictelor armate și protecția persoanelor care nu participă sau au încetat să mai participe la ostilități. Acest cadru juridic este esențial pentru limitarea suferinței umane și pentru menținerea unui minim de umanitate chiar și în cele mai

brutale circumstanțe. Dreptul internațional umanitar reprezintă un ansamblu de reguli care din considerente de ordin umanitar caută să limiteze efectele unui conflict armat. Dreptul internațional umanitar protejează acele persoane care nu participă sau care nu mai participă la ostilități şi restricționează mijloacele şi metodele de război. De-a lungul timpului, regulile referitoare la dreptul conflictelor armate s-au referit în mod special la aspecte privind protecția victimelor conflictelor armate şi protecția bunurilor culturale în caz de producere a unui conflict armat. Dreptul internațional umanitar este de asemenea cunoscut sub denumirea de *dreptul războiului sau dreptul conflictelor armate* [1, p.13]. Precizăm că problematica războiului, a modului de purtare a conflictelor armate, a fost abordată încă din antichitate şi a continuat să se reflecte în lucrările de specialitate ale juriştilor iluştri, precum a savantului Hugo Grotius, *Dreptul războiului şi păcii;* în documentele cu caracter internațional: *Declarația de la Petersburg din 1868*, primul document internațional care stabileşte anumite limite de folosire a unor tipuri de arme; *Convențiile de la Haga din 1899, 1907; Convențiile de la Geneva din 1949*, precum şi în eforturile întreprinse de state pe plan intern şi internațional de gestionare a problemelor de drept internațional umanitar şi de cooperare în acest domeniu. Acest din urmă aspect s-a concretizat în constituirea unor comisii naționale de drept internațional umanitar şi în cooperarea între aceste organisme şi Comitetul Internațional al Crucii Roşii [2].

În contextul interzicerii recurgerii la forță în relațiile internaționale, principiul fundamental al neagresiunii este consfințit în Carta Națiunilor Unite. Articolul 2(4) al Cartei prevede că „toți Membrii Organizației își vor soluționa diferendele internaționale prin mijloace pașnice, astfel încât să nu fie periclitate pacea și securitatea internațională”. Acest principiu este destinat să prevină conflictele armate prin interzicerea utilizării forței, cu excepția cazurilor de autoapărare sau atunci când există o autorizare expresă din partea Consiliului de Securitate al ONU. Cu toate acestea, în practică, conflictele armate continuă să apară, punând în evidență necesitatea stringentă a dreptului conflictelor armate. Domeniul de aplicare al acestui drept include nu doar reglementările privind mijloacele și metodele de război, ci și protecția civililor, prizonierilor de război și a altor categorii vulnerabile. Convențiile de la Geneva din 1949 și protocoalele lor adiționale sunt pilonii centrali ai acestui regim juridic, stabilind norme detaliate privind tratamentul persoanelor și

conduita beligeranților.

Acest articol își propune să exploreze intersecția dintre interdicția recurgerii la forță în relațiile internaționale și dreptul conflictelor armate, evidențiind provocările și soluțiile juridice emergente. Înțelegerea acestui context este esențială pentru a dezvolta mecanisme mai eficiente de prevenire a conflictelor și de protecție a drepturilor fundamentale în situații de război.

Importanţa temei alese pentru această investigație științifică rezultă din complexitatea fenomenelor sociale care se desfăşoară în societatea contemporană în prezent. Asistăm astăzi la mondializarea și globalizarea multor fenomene care se manifestă divers, unele fiind chiar crize de un anumit tip. Este bine cunoscut faptul că, în cadrul relaţiilor internaţionale, se pleacă de la ideea că părţile optează pentru atingerea nivelului maxim posibil al ,,bunăstării", încercând mereu să definească şi să aplice în practică o strategie pe plan intern şi extern, pentru a crea sau a menţine, prin folosirea mijloacelor de putere de care dispun, condiţiile pentru a-şi apăra interesele şi să-şi realizeze securitatea, amenințările la adresa securității naționale sau internaționale și modalitățile de prevenire sau gestionare a conflictelor. Realităţile actuale ne determină să constatăm că diferendele în relaţii internaţionale sunt normale, inevitabile şi frecvente. Chiar între state strâns aliate şi prietene există multe puncte de conflict care, de regulă duc la un compromis. Acest compromis va consta, cel mai adesea, în adaptarea de către cele două părţi a strategiei fiecăreia, pentru ca acestea să poată fi realizate în mod simultan, sau în propunerea de către una din părţile implicate, a unei reglementări de compensaţie. Dacă, totuşi, părţile nu reuşesc să ajungă la un compromis, ele se vor simţi adesea tentate să-şi folosească mijloacele de putere, nu numai pentru a-şi realizaobiectivele iniţiale, dar şi pentru a le realiza în detrimentul oponentului [3, p.10]. În sfera situaţiilor de conflict armat cu ameninţare directă asupra *securităţii naţionale* şi *internaţionale*, precum şi a *apărării naţionale*, se includ şi riscurile cu caracter general, enumerând dintre acestea numai câteva: *proliferarea armelor de nimicire în masă, actele de terorism, traficul de droguri, întreruperea aprovizionării cu resurse vitale, manipularea minorităţilor, crima organizată etc*. Tot mai des, în cadrul acestora sunt inventariate rivalităţile etnice şi/sau teritoriale, perpetuarea unor situaţii conflictuale sau potenţial conflictuale, atât din spaţiul european, cât şi de pe alte continente. Noul mediu internaţional confruntă nevoile de securitate ale comunităţii cu un set de probleme foarte complexe. Pentru

a le aborda eficient vor fi necesare eforturi de îmbunătăţire a modului de cunoaştere la nivelul teoretic şi practic, astfel încât să se înţeleagă şi cunoaşte în profunzime dinamica conflictelor.

În cadrul complex al mediului internaţional de securitate, supus unor schimbări importante în ultimul timp, atenţia comunităţii internaţionale este îndreptată spre punerea în practică a unei viziuni care să contribuie la o *consolidare a păcii şi securităţii mondiale*, acest lucru însemnând reducerea stărilor conflictuale deorice natură, implicit, acolo unde este posibil, a cauzelor ce le generează. Această viziune presupune, în esenţă, identificarea la scară globală a vulnerabilităţilor, a posibilelor riscuri şi ameninţări ce ar putea conduce la apariţia unor surse de instabilitate sau agravarea unora deja existente. Deşi crearea unei noi ordini internaţionale a început şi se derulează cu rapiditate, lărgirea NATO şi UE creând premise mai bune atât pentru securitate cât şi pentru mai buna gestionare a conflictelor, acestea continuă să prolifereze [4, p.311]. Pentru a contribui eficient la managementul şi soluţionarea conflictelor în era interdependenţelor globalizatoare, democraţiile şi comunitatea internaţională vor trebui să treacă la acţiuni concrete pentru construirea păcii durabile şi a extinderea bunăstării pentru toţioamenii. Marile puteri contribuie la ordinea internaţională nu numai prin exploatarea unilaterală a supremaţiei lor în anumita zone ale lumii, ci şi prin acordul de a stabili sfere de influenţă, interes sau responsabilitate. Funcţia cea mai simplă şi mai comună a acestor acorduri este de a confirma marile puteri interesate în poziţiile lor de supremaţie locală şi de evita ciocnirile sau fricţiunile dintre ele. Este evident că ordinea internaţională sprijinită de marile puteri nu asigură dreptate egală pentru toate statele. Măsurile pa care la iau pentru a daoorientare principală treburilor internaţionale – prin exploatarea supremaţiei lor locale, încheierea de acorduri asupra sferelor de influenţă şi coordonarea politicilor lor în raport cu celelalte state – le implică direct în apărarea repartizării existente a puterii. Măsurile luate în vederea conducerii raporturilor dintre ele – prin menţinerea echilibrului, controlul crizelor şi restrângerea războaielor, în timp ce-şi promovează obiectivele larg acceptate de societatea internaţională în ansamblu (menţinerea sistemului bazat pe state, evitarea războiului nuclear), tind şi ele să confirme modelul de putere existent [5, p.12].

În calitate de materiale utilizate pentru investigarea domeniului de aplicare al dreptului conflictelor armate în contextul interzicerii recurgerii la forță în relațiile

internaționale menționăm: Carta Națiunilor Unite și Convențiile de la Geneva, care constituie fundamentul juridic al interzicerii utilizării forței și al regulilor conflictelor armate; articole științifice, monografii și comentarii ale experților în drept internațional și drept umanitar.

Cercetarea privind domeniul de aplicare a dreptului conflictelor armate în contextul interzicerii recurgerii la forță în relațiile internaționale a fost realizată printr-o abordare metodologică mixtă, incluzând metode cantitative și calitative pentru a oferi o analiză detaliată. Aceste metode ne ajută sa evaluăm detaliat documentele juridice internaționale, inclusiv Carta Națiunilor Unite și Convențiile de la Geneva prin implicarea interpretării și aplicării normelor juridice în contextul conflictelor armate și al interzicerii utilizării forței. De asemenea, analizarea și evaluarea lucrărilor științifice relevante temei investigate, inclusiv opiniile experților în domeniul dreptului internațional și umanitar prin prisma analizei critice a literaturii ne-a permis identificarea tendințelor și lacunelor în domeniu.

Aceste metode permit o evaluare riguroasă și detaliată a modului în care normele juridice internaționale se aplică în contextul conflictelor armate și al interzicerii recurgerii la forță. Rezultatele acestei cercetări contribuie la o mai bună înțelegere a intersecției dintre aceste două domenii juridice și oferă recomandări pentru îmbunătățirea regimului juridic internațional.

În cei peste 50 de ani de la adoptarea Convenţiilor de la Geneva din anul 1949, omenirea s-a confruntat cu un număr alarmant de conflicte armate, care au afectat aproape toate continentele. În acest timp, cele patru Convenţii de la Geneva şi Protocoalele lor Adiţionale din 1977 au oferit protecţie juridică persoanelor care nu au participat sau au încetat să mai participe în mod direct la ostilităţi *(răniţi, bolnavi şi naufragiaţi, persoane private de libertate pentru motive legate de conflictul armat şi populaţia civilă)*. Chiar şi în aceste condiţii, aceste tratate au suferit numeroase încălcări, iar consecinţele au fost suferinţa şi moartea [6, p.22]. Aceste consecinţe tragice ar fi putut fi evitate dacă dreptul internațional umanitar ar fi fost mai bine respectat.

Conform opiniei generale, încălcările dreptului internațional umanitar nu se datorează caracterului necorespunzător al normelor acestuia. De cele mai multe ori, aceste încălcări au la bază lipsa dorinţei de a respecta regulile, insuficienţa mijloacelor de garantare a respectării lor, incertitudinea legată de aplicabilitatea acestor reguli în anumite împrejurări şi necunoaşterea lor de către liderii politici,

comandanţi, combatanţi şi publicul general.

Conferinţa internaţională privind protecţia victimelor de război,organizată la Geneva în perioada august-septembrie 1993, a analizat în mod special mijloacele de combatere a încălcărilor dreptului internațional umanitar, dar nu a propus adoptarea unor noi prevederi convenţionale. În schimb, în Declaraţia sa finală, adoptată prin consens, Conferinţa a reafirmat „nevoia de a face ca implementarea dreptului umanitar să fie mai eficientă" şi a apelat la statul elveţian „să convoace un grup inter-guvernamental deschis de experţi, care să studieze mijloacele practice de promovare a deplinului respect şi a aplicării normelor acestei ramuri de drept, grup care să pregătească un raport care să fi e prezentat statelor şi următoarei Conferinţe Internaționale a Crucii Roşii şi Semilunii Roşii" [7, p.381]. Grupul inter-guvernamental de experţi pentru protecţia victimelor de război s-a reunit la Geneva, în ianuarie 1995 şi a adoptat o serie de recomandări având ca scop îmbunătăţirea respectului pentru dreptul internațional umanitar, mai ales prin intermediul măsurilor preventive, care pot asigura o cunoaştere mai bună şi o aplicare mai eficientă a acestei ramuri de drept. Recomandarea II a grupului interguvernamental de experţi a propus ca: CICR să fie invitat să elaboreze un raport privind regulile cutumiare ale DIU (dreptului internațional umanitar) aplicabile în conflictele armate internaționale şi neinternaționale, raport care să fie elaborat cu ajutorul experţilor în domeniul DIU care să reprezinte diverse regiuni geografice şi sisteme de drept diferite, precum şi consultând experţi ai guvernelor şi organizaţiilor internaționale, raportul urmând a fi distribuit statelor şi organismelor internaționale competente.

În decembrie 1995, cea de a *26-a Conferinţă Internațională a Crucii Roşii şi Semilunii Roşii* a aprobat această recomandare şi a împuternicit oficial CICR să elaboreze un raport privind normele cutumiare ale dreptului internațional umanitar aplicabile în conflictele armate internaționale şi neinternaționale.

Cu aproape 10 ani mai târziu, în 2005, după amănunțite cercetări şi ample consultări cu experţii, acest raport a fost publicat, fiind cunoscut în prezent sub denumirea de *studiu privind dreptul internațional umanitar cutumiar* [7, p.382].

Dreptul tratatelor este bine dezvoltat şi acoperă numeroase aspecte ale conflictelor armate, oferind protecţie unor categorii de persoane în timp de război şi limitând mijloacele şi metodele de război permise. Convenţiile de la Geneva şi Protocoalele lor Adiţionale prevăd un regim extensiv de protecţie a persoanelor care

nu participă sau nu mai participă în mod direct la ostilităţi. Reglementarea mijloacelor şi metodelor de război prin norme conţinute în tratate a început cu *Declaraţia de la Sankt Petersburg din anul 1868*, a continuat cu *Regulamentele de la Haga şi 1899 şi 1907* şi cu *Protocolul de la Geneva din 1925 privind gazele*, continuând mai recent prin *Convenţia din 1972 privind armele biologice, Protocoalele Adiţionale din 1977, Convenţia din 1980 privind anumite categorii de arme clasice şi cele cinci protocoale ale acesteia, Convenţia din 1993 privind armele chimice* şi *Convenţia de la Ottawa din 1997 privind interzicerea minelor antipersonal. Convenţia de la Haga din 1954 şi cele două protocoale ale acesteia* reglementează protecţia bunurilor culturale în caz de conflict armat. Statutul din 1998 al Curţii Penale Internaționale include, printre altele, şi o listă a crimelor de război aflate sub jurisdicţia Curţii [8, p.19].

Referitor la dreptul conflictelor armate trebuie precizată mențiunea despre *practica statelor*. Practica statelor trebuie analizată din două perspective. În primul rând, este vorba de a cunoaște, care sunt practicile ce contribuie la crearea regulilor de drept al conflictelor armate (1. selectarea practicii statelor) şi, în al doilea, rând trebuie determinată măsura în care aceste practici dau naştere efectiv unei reguli de drept internațional (2. evaluarea practicii statelor) [4, p.144-146].

1. Atât actele materiale, cât şi cele verbale ale statelor reprezintă practică ce contribuie la crearea de reguli de drept al conflictelor armate. Actele materiale includ, de exemplu, *comportamentul pe câmpul de luptă, folosirea numitor arme şi tratamentul acordat anumitor categorii de persoane*. Actele verbale includ *manualele militare, legislaţia internă, jurisprudenţa naţională, instrucţiunile date forţelor armate şi de securitate, comunicatele militare pe timp de conflict armat, protestele diplomatice,opiniile consilierilor juridici oficiali, comentariile autorităţilor pe marginea proiectelor de tratate, deciziile organelor executive şi regulamentele de aplicare a acestora, pledoariile în faţa instanţelor internaționale, declaraţiile în cadrul forumurilor internaționale, declaraţiile de poziţie ale autorităţilor pe marginea rezoluţiilor adoptate deorganizaţiile internaționale*. Această listă demonstrează că practica organelor executive, legislative şi judecătoreşti ale unui stat poate contribui la formarea de reguli ale respectivei ramuri de drept.

Deşi deciziile instanţelor internaționale reprezintă surse auxiliare de drept internațional, ele nu reprezintă practică a statelor. Motivul este că, spre deosebire de instanţele naţionale, instanţele internaționale nu sunt organe ale statului. Cu toate

acestea, deciziile instanţelor internaționale au o importanţă semnificativă deoarece, dacă o instanţă internațională stabileşte existenţa unei reguli de drept internațional cutumiar, aceasta reprezintăo dovadă convingătoare privind existenţa respectivei reguli. În plus, datorită valorii de precedent a acestor decizii, instanţele internaționale pot, de asemenea, să contribuie la apariţia unei reguli de drept internațional cutumiar, prin influenţarea practicii ulterioare a statelor şi a organizaţiilor internaționale.

Practica grupurilor armate de opoziţie, cum ar fi codurile de conduită, asumarea de angajamente cu privire la respectarea anumitor reguli de drept internațional umanitar sau alte declaraţii, nu reprezintă practică a statelor ca atare. Deşi o astfel de practică poate conţine elemente care dovedesc acceptarea unor reguli aplicabile în conflictele armate neinternaționale, semnificaţia lor juridică este neclară şi, în consecinţă, ea nu a fost considerată ca argument pentru dovedirea existenţei unei reguli de drept al conflictelor armate [4, p.148-149].

2. Practica statelor trebuie să fie evaluată pentru a determina dacă este suficient de „densă” pentru a da naştere unei reguli de drept umanitar. Pentru a da naştere unei astfel de reguli, practica statelor trebuie să fi e cât mai uniformă, frecventă şi reprezentativă.

Protocoalele Adiţionale I şi II au introdus o regulă nouă care *interzice atacurile împotriva lucrărilor şi instalaţiilor care conţin forţe periculoase*, chiar dacă acestea reprezintă obiective militare, în cazul în care astfel de atacuri pot produce eliberarea acestor forţe, cauzând în consecinţă pierderi grave populaţiei civile. Chiar dacă nu este sigur că aceste reguli au devenit norme de drept cutumiar, practica arată că statele conştientizează riscurile considerabile de pierderi de vieţi omeneşti şi de pagube materiale ce ar putea fi provocate incidental de atacurile îndreptate împotriva unor astfel de lucrări şi instalaţii, dacă ele ar fi considerate obiective militare. În consecinţă, statele recunosc că, în orice conflict armat, este bine a se lua precauţii speciale pentru a evita eliberarea forţelor periculoase şi pierderile grave pe care acestea le-ar cauza în rândul populaţiei civile [9, p.211].

O altă nouă regulă a fost introdusă de *Protocolul Adiţional I – respectiv interdicţia de a recurge la mijloace şi metode de război concepute a provoca sau care pot provoca mediului natural pagube de mare amploare, de durată şi grave*. De la adoptarea *Protocolului Adiţional I*, această interdicţie s-a bucurat de un sprijin atât de larg în practica statelor, încât ea s-a cristalizat ca normă de drept cutumiar, deşi

anumite state continuă să susţină că regula nu se aplică armelor nucleare şi, în consecinţă, că nu ar fiobligate de această regulă în ceea ce priveşte armele nucleare. *În afara acestei reguli specifice, studiul a ajuns la concluzia că mediul natural este considerat a fi bun civil şi este ca atare protejat de aceleaşi principii şi reguli care protejează bunurile civile, mai ales principiul diferenţierii şi al proporţionalităţii, precum şi cerinţa de a fi luate precauţii în atac*. Aceasta înseamnă că nici o componentă a mediului natural nu poate face obiectul atacurilor, cu excepţia cazului în care reprezintă obiectiv militar; de asemenea, *este interzis orice atac îndreptat împotriva unui obiectiv militar dacă prin acesta s-ar putea provoca mediului în mod incidental pierderi excesive faţă de avantajul militar concret şi direct estimat*. Astfel, Curtea Internațională de Justiţie a stabilit în avizul său consultativ dat în speţa „Legalitatea ameninţării cu sau a utilizării armelor nucleare" că „în prezent, statele trebuie să ţină cont de raţiunile ecologice atunci când decid ce este necesar şi proporţional în urmărirea obiectivelor militare legitime" [9, p.214].

În plus, în conducerea ostilităţilor, părţile la un conflict trebuie să ia toate măsurile practic posibile pentru a evita şi, înorice caz, pentru a reduce la minimum, pierderile provocate incidental mediului. Lipsa de certitudine ştiinţifică cu privire la efectele operaţiunilor militare nu înlătură obligaţia unei părţi la conflict de a lua astfel de precauţii. De altfel, există şi probleme care nu sunt abordate ca atare în *Protocoalele Adiţionale*. Astfel, *Protocoalele* nu conţin nici o prevedere specifică referitoare la protecţia personalului şi materialelor utilizate în cadrul unei misiuni de menţinere a păcii. Cu toate acestea, în practică, acest personal şi aceste bunuri au beneficiat de protecţie împotriva atacurilor, echivalentă cu protecţia persoanelor şi bunurilor civile. De aici, s-a dezvoltat în practica statelor o regulă care interzice atacurile îndreptate împotriva personalului şi materialelor utilizate în cadrul misiunilor de menţinere a păcii dispuse conform Cartei Naţiunilor Unite, în măsura în care acestea au dreptul la protecţia acordată persoanelor şi bunurilor civile, în temeiul dreptului internațional umanitar. Această regulă a fost inclusă în *Statutul Curţii Penale Internaționale* şi face parte din dreptul internațional cutumiar aplicabil în orice tip de conflict armat.

Unele probleme legate de conducere a ostilităţilor sunt reglementate în *Regulamentul de la Haga*. De mult timp, acest regulament este considerat ca făcând parte din dreptul cutumiar aplicabil conflictelor armate internaționale. Cu toate

acestea, se acceptă ideea că unele dintre regulile sale au caracter cutumiar şi în cazul conflictelor armate neinternaționale. Putem da ca exemplu unele reguli vechi de drept internațional cutumiar, care interzic [6, p.92-94]: distrugerea sau însuşirea bunurilor inamicului, cu excepţia cazurilor de necesitate militară imperativă; jaful.

Studiul *dreptului conflictelor armate* a ajuns la concluzia că principiile generale care interzic folosirea armelor care produc suferințe inutile şi a armelor care, prin natura lor, lovesc fără discriminare sunt de natură cutumiară, indiferent de tipul de conflict armat [10].

De asemenea, în mare măsură datorită acestor principii, practica statelor a interzis, ca drept al conflictelor armate utilizarea (sau anumite tipuri de utilizare) a unor arme specifice: otrava sau armele otrăvite; armele biologice; armele chimice; agenţii de control al revoltelor publice ca metodă de război; ierbicidele ca metodă de război; gloanţele care se dilată sau se aplatizează cu uşurinţă la contactul cu corpul omenesc; gloanţele antipersonal care explodează în interiorul corpului omenesc; armele al căror principal efect este de a răni prin fragmente ce nu pot fi localizate în interiorul corpului omenesc cu ajutorul razelor X; capcanele ataşate sau asociate în orice fel unor obiecte sau persoane care beneficiază de o protecţie specială în temeiul dreptului internațional umanitar sau unorobiecte susceptibile să atragă atenţia persoanelor civile; armele laser astfel concepute încât singura lor funcţie de lupă sau una dintre funcţiile lor de luptă este producerea orbirii permanente asupra persoanelor cu vedere neameliorată [11, p.6].

Unele arme, care nu sunt interzise ca atare de dreptul cutumiar, fac totuşi obiectul unor restricţii. Acesta este, spre exemplu, *cazul minelor de teren şi al armelor incendiare*. Trebuie luate măsuri speciale pentru a reduce la minimum efectele lipsite de diferenţiere ale minelor de teren. Putem oferi în calitate de exemplu *principiul conform căruia acea parte la conflict care foloseşte mine de tern trebuie să depună toate eforturile pentru a înregistra amplasarea acestora*. În plus, după încetarea ostilităților active, *partea la conflict care a folosit mine de teren trebuie să le înlăture sau să le neutralizeze, astfel încât aceste mine să nu fi e vătămătoare pentru civili, ori să faciliteze înlăturarea lor*.

Deoarece, până în prezent, *Convenţia de la Ottawa* a fost ratificată de peste 140 de state, iar alte ratificări sunt în curs de realizare, majoritatea statelor sunt obligate prin acest tratat să nu mai utilizeze, producă, stocheze sau să transfere mine

antipersonal. Această interdicţie nu ţine de dreptul internațional cutumiar, deoarece există o importantă practică în sens contrar din partea statelor care nu sunt părţi la *Convenţia de la Ottawa*. Totuşi, aproape toate statele – inclusiv cele care nu sunt părţi la *Convenţia de la Ottawa* şi nu sunt în favoarea interzicerii imediate a minelor antipersonal – au recunoscut nevoia de a acționa în direcția eliminării, în timp, a acestor dispozitive.

Utilizarea armelor incendiare împotriva persoanelor este interzisă, cu excepţia situaţiilor în care, pentru scoaterea din luptă a unei persoane, nu este practic posibil a se utiliza o armă mai puţin vătămătoare. În plus, dacă se recurge la aceste arme, trebuie să se ia măsuri speciale pentru a se evita şi, în orice caz, pentru a se reduce la minimum, pierderile de vieţi omeneşti în rândul populaţiei civile, vătămarea persoanelor civile şi distrugerile aduse bunurilor cu caracter civil, ce ar putea fi cauzate incidental. Cele mai multe dintre aceste reguli corespund prevederilor convenţionale care, la origini, nu se aplicau decât în caz de conflict armat internațional. În timp, această tendinţă s-a schimbat, de exemplu prin amendarea *Protocolului II la Convenţia privind anumite categorii de arme clasice*, care se aplică şi în cazul conflictelor armate neinternaționale şi, mai recent, prin amendarea în anul 2001 a Convenţiei privind anumite categorii de arme clasice, în sensul extinderii sferei de aplicare a *Protocoalelor I* şi *IV* la conflictele armate neinternaționale. Interdicţiile şi restricţiile cutumiare menţionate în cele ce urmează se aplică în toate tipurile de conflicte armate [12]. Ca şi în cazul tratatelor, implementarea eficientă a regulilor de drept al conflictelor armate necesită eforturi de difuzare şi instruire, precum şi măsuri care să asigure respectarea regulilor. Aceste reguli trebuie să fi e incluse în manualele militare şi în legislaţia naţională, în toate cazurile în care acest lucru nu a fost deja realizat.

Concluzionând cele expuse pe parcursul prezentei cercetări, menționăm, că dreptul conflictelor armate și principiul interzicerii utilizării forței sunt interconectate și se susțin reciproc în cadrul regimului juridic internațional. Deși interzicerea utilizării forței, prevăzută de Carta Națiunilor Unite, are scopul de a preveni conflictele, dreptul conflictelor armate este esențial pentru reglementarea acestora și protecția persoanelor implicate atunci când conflictele apar inevitabil. Dreptul conflictelor armate, reprezentat de Convențiile de la Geneva, joacă un rol crucial în protejarea persoanelor care nu participă direct la ostilități, cum ar fi civilii și prizonierii de război.

Acesta asigură că, chiar și în contextul conflictelor armate, există norme clare care limitează suferința umană și asigură un tratament uman pentru toate părțile implicate. Pentru a răspunde provocărilor contemporane și pentru a asigura respectarea drepturilor umane în contextul conflictelor armate, este crucială o armonizare mai eficientă a normelor de drept. Acest lucru poate fi realizat prin eforturi internaționale coordonate, dialog continuu între state și organizații internaționale, și adaptarea normelor la noile realități ale conflictelor armate. Continuarea eforturilor internaționale pentru întărirea regimurilor juridice care guvernează conflictele armate este esențială. Prevenirea utilizării ilegale a forței și protejarea persoanelor în timpul conflictelor necesită o colaborare constantă și dedicată a tuturor actorilor internaționali, inclusiv statele, organizațiile non-guvernamentale și instituțiile internaționale. Aceste concluzii subliniază necesitatea unei abordări integrate pentru a asigura protecția umanitară în timpul conflictelor armate și pentru a preveni utilizarea ilegală a forței în relațiile internaționale. Dreptul conflictelor armate este un domeniu extrem de important în contextul interzicerii recurgerii la forță în relațiile internaționale. Este fundamental ca statele să respecte regulile și tratatele internaționale pentru a preveni escaladarea conflictelor și a proteja drepturile umane.

În urma cercetării efectuate propunem următoarele recomandări: Statele trebuie să respecte Convențiile de la Geneva și alte tratate relevante care reglementează conduita în timpul conflictelor armate, dat fiind faptul că aceste reguli au fost concepute pentru a proteja civili și combatanți neimplicați și trebuie respectate fără excepție. Pentru a soluționa conflictele fără recurgerea la forță, statele ar trebui să promoveze dialogul și negocierile în vederea găsirii unei soluții pașnice, fiind extrem de importantă evitarea oricăror acțiuni care ar putea escalada conflictul și să se caute soluții diplomatice. Organizațiile internaționale, ONG-urile și alte entități de monitorizare ar trebui să urmărească îndeaproape situațiile de conflict armat pentru a identifica și raporta eventualele abuzuri ale drepturilor omului sau încălcări ale legislației internaționale. Este important să se consolideze conștiința publică în privința importanței respectării dreptului internațional și a impactului negativ al recurgerii la forță în relațiile internaționale, iar educația și informarea pot contribui la prevenirea conflictelor și la promovarea unei culturi a păcii.

Concluzionăm, că respectarea dreptului conflictelor armate și interzicerea recurgerii la forță în relațiile internaționale sunt esențiale pentru menținerea păcii și

securității la nivel global. Este responsabilitatea fiecărui stat să acționeze în conformitate cu aceste principii și să contribuie la promovarea unui mediu internațional pașnic și stabil. Respectarea drepturilor omului şi a dreptului umanitar în conflictele armate în general şi în cele neinternaționale, în particular, are la bază respectul față de adversar şi loialitatea în timpul operațiunilor militare.

BIBLIOGRAFIE:

1. CLOȘCĂ, I., SUCEAVĂ, I. Tratat de drept internațional umanitar, Ed. ARDU, București,2000, 542 p.
2. Comitetul Internațional al Crucii Roșii. Pagina oficială. [accesat: 07.07.2024] Disponibil: https://www.icrc.org/en
3. BEAUWENS, W. Arta prevenirii conflictelor. București: Antet Luc Ecychler, 1996, 252 p.
4. MAZILU, D. Tratat privind Dreptul Păcii. București: Lumina Lex, 2006, 400 p.
5. JIMENEZ, C.M. Clubul Bilderberg, stăpânii lumii. București: Litera International, 2007, 109 p.
6. HENCKAERTS, J.-M., SOSWALD-BECK, L. Dreptul internațional umanitar cutumiar. 2 volume. Volumul I: Reguli; Volumul II: Practică (2 părți). Cambridge: Cambridge University Press, 2005, Volumul I: 689 p., Volumul II: 4448 p.
7. Conferința internațională pentru protecția victimelor de război, Geneva, 30 august – 1 septembrie 1993, Declarația finală, Revista Internațională a Crucii Roșii, nr. 296, 1993.
8. CAUIA Alexandru. Conflictele armate fără caracter internațional. Esența și aplicabilitatea normelor de drept internațional umanitar. În: Revista militară, nr.2 (8), 2012, pp.18-24. [accesat: 12.04.2024] Disponibil: https://ibn.idsi.md/sites/default/files/imag_file/Conflictele%20armate%20fara%20caracter%20international.pdf
9. ATANASIU, D. Momente ale artei militare contemporane. București: Militară, 1977, 222 p.
10. Orientările Uniunii Europene privind promovarea respectării dreptului internațional umanitar. În: Jurnalul oficial al Uniunii Europene. Actualizat: 02.03.2018. [accesat: 21.07.2024] Disponibil: https://eur-lex.europa.eu/RO/legal-content/summary/eu-guidelines-on-the-promotion-of-compliance-with-international-humanitarian-law.html
11. BALAN, O., SÂRCU, D. Interzicerea armei nucleare – o sarcină primordială a lumii contemporane. În: Administrarea Publică, nr.2, Chișinău, 2013. [accesat: 19.05.2024] Disponibil: https://iap.gov.md/repository/files/original/eac73ead5e24ee2a9efe37e7d19515891947ddea.pdf

12. Comisia Europeană. Comunicare a Comisiei către Parlamentul European, Consiliu, Comitetul Economic și Social European și Comitetul Regiunilor. Punerea intereselor copiilor pe primul loc: Comunicare ce însoțește Recomandarea Comisiei privind sistemele integrate de protecție a copilului. Bruxelles, 23.4.2024 COM(2024) 188. [accesat: 11.06.2024] Disponibil: https://secure.ipex.eu/IPEXL-WEB/download/file/082d29088f12c657018f1b636c2e0629